

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТА ТРАДИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ПРІОРИТЕТІВ ДЛЯ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПЕРІОД ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ

Селезінка С. М.

Науково-технічна бібліотека

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Ключові слова: книга, користувач, інформаційні потреби, електронний підручник, традиційний підручник, новітні інформаційні технології, соціологічні дослідження, анкетування

Одним із ключових показників успішного національного розвитку, конкурентоспроможності держави на освітньому ринку є рівень культури та освіти кожного її громадянина. Головною ознакою, що визначає цей рівень, завжди було і залишається читання, яке можна розглядати як ключ до інформації [3].

Неможливо переоцінити значення книги для людства. Впродовж багатьох століть книга була основним, невичерпним джерелом знань для багатьох поколінь, і такою залишається для нас та нащадків.

Книга не має багатьох недоліків засобів масової інформації (ЗМІ). Це найстабільніший, найменш схильний до змін засіб інформації. Конкуренція книги і сучасних ЗМІ не так відчутна, як її іноді представляють, нові ЗМІ часто навіть сприяють читанню [6].

Для студента книга, традиційний навчальний посібник, підручник розкривають безмежний світ наукових відкриттів, винаходів з найдавніших часів і до наших днів, допомагають оволодіти певними знаннями з фахових та загальних дисциплін, без яких неможливо стати висококваліфікованим спеціалістом, здатним використовувати ці знання на практиці та бути конкурентоспроможним серед спеціалістів вищих навчальних закладів (ВНЗ) з інших країн. Крім того, у ВНЗ велика увага приділяється підготовці майбутнього спеціаліста як всебічно розвиненої особистості, його національно-патріотичному та гуманітарному вихованню, вихованню духовності, моралі, культури, що без читання художніх творів, знання культурних надбань, звичаїв, традицій неможливо.

Кінець ХХ століття увінчався новими науковими відкриттями, серед яких перше

місце, по праву, належить новітнім інформаційним технологіям. Почалась ера інформатизації, яка охопила всі сфери суспільства – економічну, наукову, освітню, культурну, соціальну та інші - в усьому світі. Особливо помітним це стало в першому десятиріччі XXI століття.

Соціально-економічні зміни, які відбулися в останні десятиліття в Україні, викликали необхідність переосмислення ролі бібліотек у суспільстві.

Новий вид діяльності сучасної бібліотеки ВНЗ – створення власних електронних інформаційних ресурсів на основі традиційного бібліотечного фонду. Він забезпечує формування ресурсів, які подають наукову інформацію на новому якісному рівні, гарантують покращення інформаційного обслуговування користувачів і збереження раритетних фондів.

Характерною ознакою сьогодення є поєднання моделей діяльності бібліотек ВНЗ з паралельним застосуванням традиційних та нових форм роботи з використанням новітніх інформаційних технологій.

Бібліотека є основним підрозділом ВНЗ. У пункті 6 ст. 62 (Права осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах) Закону України «Про вищу освіту» сказано про «безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій...» [1].

Саме запровадження новітніх інформаційних технологій в бібліотечні процеси роботи, можливість вільного доступу до використання інформаційних ресурсів, Інтернет, зменшення кількості друкованих видань для вищої школи та збільшення кількості інформації на електронних носіях привело до помітного зниження інтересу до читання літератури взагалі.

На превеликий жаль, сьогодні все частіше ми говоримо про те, що студенти менше звертаються до друкованих видань, не мають бажання читати.

Це, в свою чергу, привело до того, що в останні роки намітилась тенденція до зменшення кількості відвідувань та книговидачі – основних статистичних показників, які характеризують роботу бібліотеки, що викликає глибоке занепокоєння у бібліотечних фахівців різного рівня.

Проблема розвитку читацького інтересу стає проблемою століття. Читання і читацька грамотність, читацька культура сьогодні високо ціняться і усвідомлюються світовим співтовариством: 2003-2012 р.р. були оголошені ООН десятиріччям грамотності.

Національна політика нашої держави направлена на подолання цієї проблеми. Розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено Концепцію Державної цільової

національно-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції та читання на 2014-2018 роки. Метою Програми є відродження соціальної ролі книги та читання як процесу культурного, духовного, професійного та інтелектуального збагачення людини, створення сприятливих умов для розвитку видавничої галузі та системи інформування про вітчизняну видавничу продукцію, що дасть можливість підвищити конкурентоспроможність України як європейської держави [4].

Читання є важливим засобом опанування інтелектуального потенціалу та соціального досвіду людства. Його роль у формуванні інтелекту та духовності неможливо переоцінити.

Причини, через які не читають, усім відомі: надмірне захоплення телевізором, відео, комп'ютером, недостатня кількість цікавих книг, високі ціни на книги, низька матеріально-технічна база бібліотеки, нестабільність комплектування фондів, переваги ділового читання над читанням для душі.

Колишній читач трансформувався в користувача, який став споживачем інформації. Працюючи з підручником, читач думає, аналізує, запам'ятовує, вибирає необхідний матеріал. І це може бути не один підручник, щоб знайти відповідь, успішно виконати те чи інше завдання. До того ж, в підручнику, окрім змісту, є посилання на використані джерела під час його написання, які, при бажанні, читач може теж переглянути. На жаль, не завжди бібліотекар може виконати запит користувача через відсутність необхідного документу в бібліотечному фонді. Необхідно скористатися послугами міжбібліотечного абонементу (МБА). Але для цього потрібний час.

Інформаційні потреби користувача та спосіб їх задоволення змінилися. Для нього головним є швидкість у виконанні свого запиту. Цю можливість надає Інтернет, ресурси якого бувають не завжди перевіреними і достовірними, немає посилань на використані джерела. Але в більшості випадків користувач не бере це до уваги.

Сучасні технології дають можливість отримувати та зберігати інформацію за допомогою ксероксів, сканерів, мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків та Інтернету, який стає всесвітнім зберігачем та поширювачем інформації. Задоволення користувачем своїх інформаційних потреб в більшості випадків виглядає приблизно так: користувач прийшов, знайшов, скопіював, записав на флешку, роздрукував, пішов. За лічені хвилини можна «скачати» з електронної бібліотеки необхідний навчальний посібник, підручник чи інше видання, або замовити в Інтернет-магазині. Саме в цьому полягає перевага електронного видання перед друкованим.

Бібліотечні електронні інформаційні ресурси, доповнюючи традиційні форми,

стають дедалі ефективнішим засобом комунікації. В бібліотеках активно проводиться робота щодо автоматизації всіх бібліотечно-бібліографічних процесів роботи.

Інформаційні технології та поширення електронної інформації унеможливили виконання основних функцій традиційної бібліотеки – забезпечення літературою та інформацією навчально-виховного та наукового процесу вищого навчального закладу. Це привело до втрати бібліотеками виключного права володіння та надання інформації.

Як у сучасній ситуації організувати роботу бібліотеки, щоб вона відповідала інтересам користувачів? Це можливо завдяки вивченню інформаційних потреб користувачів, дані про які можна отримати при проведенні соціологічних методів досліджень серед різних категорій читачів.

Так, із 2003 р. науково-технічна бібліотека нашого університету розпочала роботу з проведення вивчення якості бібліотечного обслуговування користувачів. У 2003-2004 р.р. було проведено три етапи анкетування серед студентів, викладачів, науковців, аспірантів на тему *«Як Вас обслуговують на абонементі та в читальних залах науково-технічної бібліотеки»*. У 2008 р. з метою проведення моніторингу якості бібліотечного обслуговування було розроблено питання, об'єднані в 6 блоків, що послужило подальшому соціологічному опитуванню шляхом анкетування на тему *«Вивчення якості обслуговування користувачів НТБ ІФНТУНГ»*. Отже, у 2008-2011 р.р. проводилось вивчення якості бібліотечного обслуговування користувачів серед: студентів денної форми навчання (2008-2009 р.р.); студентів заочної форми навчання (2009-2010 р.р.); студентів, які навчаються згідно вимог Болонської декларації (2010-2011 р.р.). В анкетах основну роль було відведено питанням, що стосуються оцінювання бібліотечних послуг, які надаються при обслуговуванні працівниками структурних підрозділів бібліотеки; зосереджено увагу на шляхах отримання інформації студентами та забезпеченості інформацією на паперових та електронних носіях; виявленню найбільш поширених звернень користувачів щодо надання їм відповідних бібліотечно-інформаційних послуг; забезпеченості літературою; вивчення мети відвідувань бібліотеки; яким носіям інформації надають перевагу, пропозицій щодо покращення роботи бібліотеки та ін. Нам вдалося визначити коло найважливіших питань, які необхідно було вирішити найближчим часом керівництву бібліотеки. А пропозиції респондентів щодо запровадження та надання їм можливостей використання новітніх інформаційних технологій в бібліотеці були співзвучними з стратегічним планом розвитку бібліотеки, і на сьогодні, більшість із них втілено в практику роботи бібліотеки.

Зрозуміло, що сьогодні виникає необхідність перегляду пріоритетів, визначення

нової орієнтації бібліотечної діяльності, яка полягає у тісній взаємодії бібліотеки з суспільством, а також у врахуванні реальних потреб користувачів та використанні можливостей сучасної техніки і технологій. Це дозволить кожній бібліотеці стати активною часткою світового інформаційного простору. Але слід сказати, що саме зараз від відповідності фондів інтересам користувачів, від кількості нових надходжень літератури, яка б відповідала їхнім інформаційним потребам, залежить, яким буде подальше відвідування бібліотеки та використання традиційних ресурсів.

Ситуація, в якій опинились бібліотеки сьогодні, має безпосереднє відношення і до нашої бібліотеки. У нас відбулись певні зміни в структурі бібліотеки та бібліотечно-бібліографічних процесах роботи.

У читальних залах та абонементних бібліотеки обслуговування користувачів проводиться в автоматизованому режимі. Здійснюється наповнення новими надходженнями електронного каталогу бібліотеки, створено різні бази даних, отримано значну кількість електронних копій наукових праць професорсько-викладацького складу університету.

Користувачам бібліотеки надана можливість користуватися комп'ютерами в електронному читальному залі, працювати в Інтернеті, доступу до мережі Wi-Fi, друку необхідної інформації та ін. До послуг користувачів сайт бібліотеки, який надає їм змогу завантажувати електронні копії книг та методичних вказівок. Кожний відвідувач може ознайомитись з матеріалами бібліотечного сайту.

Однак результати дослідження серед професорсько-викладацького складу, які були проведені в 2013 р. щодо визначення найважливіших джерел інформації, засвідчили, що провідні позиції серед інформаційних ресурсів продовжує займати традиційна система каталогів та картотек – 57,6%; другу позицію займає електронна бібліотека – 40,2%; на третьому місці електронний каталог – 35,8% [2].

А також цікавим є результат відповідей проведеного дослідження в 2011 р. шляхом анкетування «Бібліотека ІФНТУНГ – основний центр отримання інформації для студентів 1 курсу?» серед студентів першого курсу Інституту нафтогазової інженерії. На питання «З якою метою Ви відвідуєте бібліотеку?», 67,9% респондентів відповіли, що з метою отримання рекомендованих викладачами друкованих видань на абонементі навчальної літератури; 28,6% – попрацювати в читальному залі, підготуватися до занять – 48,2%; опрацювати матеріал, рекомендований для самостійної роботи – 27,7%; виконання практичних завдань – 42,8%; підготовка до сесії – 14,3%; почитати цікаву книгу – 9,8% та ін. (деякі респонденти дали по кілька відповідей).

Варто взяти до уваги той факт, що наш університет єдиний ВНЗ, який готує фахівців для нафтогазової галузі як на теренах нашої країни, так і за кордоном. Відповідно, фонди нашої бібліотеки від початку її заснування і до наших днів комплектуються згідно до профілю університету та запитів користувачів, які вивчають бібліотекарі. Тому цікавими і водночас несподіваними для нас були результати відповідей цієї категорії респондентів на запитання *«Бібліотека ІФНТУНГ – єдина вузівська бібліотека, де Ви можете ознайомитись з необхідними інформаційними джерелами?»*. Виявилось, що із загальної кількості опитуваних 74,1% респондентів дали відповідь «Так», а 25,9% – «Ні».

Виявляється, що необхідну інформацію студенти також отримують і з інших джерел, що підтверджують результати проведеного анкетування серед студентів першого курсу Інституту нафтогазової інженерії. Отже, на питання *«Яким чином Ви отримуєте необхідну інформацію»* відповіді 112 респондентів, які взяли участь в анкетуванні, не були однозначними і розподілились так: 42,8% респондентів отримують інформацію шляхом опрацювання матеріалу з літератури (книг) та конспектуванням (на парах); 58,9% – ксерокопіюванням будь-якої інформації з підручників, навчальних посібників, методичних вказівок та періодичних видань; 35,7% – фотографуванням; пошуком інформації в електронному вигляді: «Вдома» - 46,4%; «У бібліотеці» - 25%; «На кафедрі» - 9,8%. Користуються інформацією, отриманою друзями: 14,3% – «Завжди», 57,1% – «Інколи», 8,04% – «Ні».

Незважаючи на те, що питання щодо виконання основних статистичних показників роботи бібліотеки розглядаються на засіданнях рад при директору, методичних рад і не тільки, контролюються директором бібліотеки, у відвідуваннях студентами бібліотеки і користуванні традиційними носіями інформації позитивної динаміки немає. Тому необхідно шукати нові методи роботи з користувачами, продовжувати вивчати їхні запити, співпрацювати з викладачами університету та студентами, працювати над наповненням сайту бібліотеки інформацією, яка б зацікавила користувача, більше уваги приділяти рекламі заходів, що проводяться в бібліотеці, організації тематичних виставок та виставок нових надходжень друкованих видань з метою залучення користувачів до їх перегляду, комплектування фонду необхідною літературою, відновлювати інтерес до книги, її читання та ін.

Так, у 2013 році нами започатковано новий метод роботи - проведення зустрічей зі студентами різних курсів та спеціальностей у відповідних читальних залах бібліотеки. Ми старались більш повно відкрити та популяризувати основний бібліотечний фонд та фонди

кожного залу з метою більш активного використання їх студентами.

Для того, щоб в'яснити, що думає колектив бібліотеки та чи бачить він шляхи виходу з цієї незадовільної ситуації, було заплановано підготувати на підвищення кваліфікації в 2013 р. питання *«Трансформація інформаційних потреб користувачів: електронний чи традиційний підручник?»* і провести у вигляді інформаційного диспуту. Нами було проведено опитування шляхом анкетування. Анкети містили всього шість питань, які, на нашу думку, мали глибокий смисл. Участь в опитуванні взяло 53 співробітники бібліотеки.

На перше питання *«Чим для Вас була і залишається книга?»* відповів 51 респондент (96,2%), не відповіло 2 респонденти (3,8%). Більшість опитуваних вважають, що книга – це джерело знань, інформації. Деякі респонденти характеризують книгу більш глибоко. Отже, для когось книга була і залишається *«безмірною глибиною думок, знань, інформації, що спонукає до аналітичних роздумів»*, *«Книга – це скарбниця мудрості, знань. Вона завжди буде основним джерелом інформації. Коли людина читає, то між нею та книгою існує невидимий діалог чи зв'язок»*, *«Любов до книги стала поштовхом до вибраної професії»*, *«Книга – це довідник мудрості, що дає змогу отримати знання, без яких немає ні минулого, ні теперішнього, ні майбутнього. Вона є джерелом доступу до світових культурних надбань, чинником розвитку особистості, її морального світосприйняття та професійного зростання»*, *«Книга – це вірний друг, до якого звертаєшся в різні часи життя і отримуєш знання»*, *«Крім загальновідомих тверджень (книга – джерело знань, інформації, друг та порадник), для мене книга – це інший світ, в якому живу за власним бажанням та власним вибором»* та багато інших цінних думок, висловів.

Електронні чи друковані книги? Це ключове питання, яке визначає майбутнє бібліотеки. Тому думки таких респондентів, як бібліотекарі, є надзвичайно важливими.

На питання *«Яким носіям інформації Ви надаєте перевагу?»* із 53 респондентів 40 надають перевагу традиційним носіям інформації (75,5%); 5 респондентів – електронним носіям (9,4%); 8 респондентів – паперовим і електронним носіям інформації (15,1%).

Відповіді студентів, з якими були проведені соціологічні дослідження шляхом анкетування (2009-2011 р.р.), на це питання, розподілились так:

- 45,5% респондентів, які взяли участь в опитуванні з числа студентів стаціонарної форми навчання (перший курс) надають перевагу традиційним носіям інформації, а 59,8% респондентів – електронним, є респонденти, які використовують традиційні та електронні ресурси;

- 40,6% респондентів з числа опитуваних студентів четвертого курсу (стаціонар), які навчаються згідно вимог Болонської декларації, надають перевагу традиційним носіям інформації, а електронним – 52,2% респондентів, електронним і традиційним – 2,9% респондентів, не відповіли на дане питання – 4,3%.

- 26,6% респондентів з числа студентів різних курсів та факультетів (стаціонар), які брали участь в опитуванні, надають перевагу традиційним ресурсам, електронним – 72,7%, не дали відповідь – 0,7% респондентів;

- 61,6% респондентів заочної форми навчання різних курсів надають перевагу традиційним ресурсам, а електронним – 38,4%.

Таким чином, ми бачимо з відповідей наших респондентів, що вони використовують електронні та традиційні носії інформації. Звичайно, серед студентів денної форми навчання переважає користування електронними ресурсами, а більшість студентів заочної форми навчання надають перевагу традиційним ресурсам.

Останнім часом навчально-методична література викладачів нашого університету надходить в бібліотеку в електронному варіанті. Це не може залишати нас байдужими, тим більше, що є категорія користувачів, які хочуть працювати з паперовим носієм інформації. Тому закономірним було питання *«Чи є обов'язковою умовою, на Вашу думку, поповнення фонду навчально-методичною літературою на паперових носіях, якщо є їх електронні копії?»* - 53 респонденти з 53 опитуваних відповіли - «Так» (100%).

Дуже важливою для нас була відповідь професорсько-викладацького складу на це питання. Аналіз результатів проведеного соціологічного дослідження у 2013 р. серед цієї категорії респондентів показав, що 66,3% від загальної кількості опитуваних вважають обов'язковою умовою поповнення фонду навчально-методичною літературою на паперових носіях (навіть якщо є їх електронні копії), 28,3% - так не вважають, 5,4% - важко визначитись [2].

Характерною тенденцією університетського книговидання на сучасному етапі стало зменшення випуску літератури за кількістю назв, що спостерігається з 2008 року. Аналіз показує, що це мало пов'язано з економічною ситуацією, а, переважно, залежить від читацької кризи, засилля інформації з Інтернету, піратської продукції та зниження вимог до кількості опрацьованої літератури при підготовці до заняття.

Зосередження випуску видавничих по суті матеріалів на різних носіях у межах видавництва сприяє зміцненню позицій книги: коли, яку і в якому вигляді інформацію публікувати, вирішуватиме видавець [6].

Нині небезпека для книги перебуває в іншій площині – у ставленні до неї дітей і

молоді. Перед дорослими стоїть нелегке завдання: не допустити, щоб дитина або підліток надавали перевагу комп'ютерові або телевізору. На заході це вже усвідомили, і виробленню навичок читання у дітей приділяють надзвичайно велику увагу, адже покоління, які не читають книги, спричиняють регрес у розвитку людської цивілізації. До того ж, традиційний підручник був і ще довгий час залишатиметься основним знаряддям учня, оскільки будь-який текст здебільшого зручніше сприймати у паперовій формі, ніж в електронній [6].

Тому на сьогоднішній день перед нами, працівниками бібліотек, стоїть питання, яке в найближчому майбутньому вирішить долю бібліотек. І саме від кожного з нас залежить яке буде це майбутнє.

На питання «*Чи є у нас шанс вплинути на відродження у студентів інтересу до книг, читання?*» - 48 респондентів із 53 висловили свої думки (90,6%). 5 респондентів не відповіли на це питання (9,4%). А думки, пропозиції бібліотекарів такі: «Безперечно, у нас є шанс. Нам необхідно запроваджувати нові методи роботи, перш за все з професорсько-викладацьким складом університету, співпрацювати зі студентами. Багато залежить від того, з якою оперативністю обслуговуємо читача. Наявність необхідних видань у бібліотечному фонді відіграє надзвичайно важливу роль в цьому», «Проводити презентації книг», «Щоб вплинути на відродження у студентів інтересу до книг та читання, необхідно, щоб вони мали необхідність у них. Наш шанс збільшиться, коли буде взаємозв'язок: викладач → студент → бібліотека», «При умові, якщо студент розуміє значення книги в житті людини. Якщо цьому сприяє домашнє оточення, школа, викладач у вузі, тоді є шанс вплинути на читача», «Свідомість молодого покоління формують ЗМІ і тільки тоді, коли політика держави не буде цілеспрямовано направлена на знищення культурних, духовних та моральних цінностей українського суспільства, то тільки тоді молодь, і, зокрема, студенти зрозуміють яку роль відіграє книга і традиції книгочитання загалом», «За умови надання студентам більшого часу на самостійне вивчення дисциплін - це можливо», «Я вважаю, що шанси невеликі, так як більшість студентів користуються мережею Інтернет», «В цьому полягає робота бібліотекаря», «Мабуть, немає. Інтерес до книг і читання формується ще в дитячому віці. А може з ним народжуються?», «Є. При умові співробітництва викладачів університету і працівників бібліотеки», «Думаю, що є. Одним із методів відродження є оновлення книжкового фонду для технічних спеціальностей», «Думаю, що ні. Розвиток комп'ютерної техніки привів до того, що студенту цікавіше і швидше отримувати інформацію через Інтернет», «Шанс є завжди і повинен бути. Потрібно робити пошук нових методів роботи з метою зацікавлення

студентів до книги та щоб була підтримка і співпраця викладачів».

Як бачимо, думки респондентів - різні.

Проаналізувавши ці відповіді, однозначно можна сказати, що нам як ніколи потрібно приділяти більше уваги пошуку більш ефективних методів співпраці з керівництвом університету та викладачами з метою відновлення в студентів інтересу до книги та читання. А для цього необхідний взаємозв'язок «викладач → студент → бібліотека».

Відомо, що для сучасних носіїв електронної інформації притаманні такі ознаки, як недостатня стійкість, певна здатність до різного виду та ступеня трансформацій. Головна проблема - забезпечення насправді довготривалого і постійного, гарантовано аутентичного збереження цифрової спадщини - не може бути вирішена на базі сучасних технологій. Більш надійними носіями, крім традиційних, поки що залишаються мікрофільми та мікрофіші [5].

Володіючи такою інформацією, ми задумались над тим «*Чи можна переконати читача в тому, що саме бібліотека є гарантом в отриманні ним необхідної і достовірної інформації?*». Респондентам було надано можливість висловити свої думки з цього приводу: «Так», «Ні» та обґрунтувати відповідь. 31 респондент із 53 відповів «Так» - 58,5%, 20 респондентів відповіли «Ні» - 37,7%, 2 респонденти відповіли «Не знаю» - 3,8%. 29 респондентів із 53 (54,7%) обґрунтували свою відповідь.

Відповіді «Так»: «Тільки в бібліотеці читач зможе отримати достовірну інформацію, попрацювати з джерелом. При необхідності йому буде надана консультація працівником», «Тільки в тому випадку, коли дійсно бібліотека буде гарантом в отриманні інформації (книгозабезпеченість + дизайн бібліотеки)», «Це повинен робити не працівник бібліотеки, а викладач, при цьому визначаючи список літератури при захисті лабораторних чи захисті модуля, що студент опрацював у НТБ ІФНТУНГ», «Для користувача, який шукає глибокі знання, бібліотека є більш пріоритетним місцем отримання інформації».

Відповіді «Ні»: «Є недостатність нової літератури на паперових носіях, а також електронних копіях», «Сучасна молодь для отримання інформації широко використовує Інтернет», «На мій погляд, в наш час ніхто не може бути гарантом інформації. Навпаки, інформацію потрібно отримувати з різних джерел та вміти її глибоко аналізувати», «Переконати - не знаю. Але зобов'язати отримувати таку інформацію при підготовці до семінарів, виконанні різних видів робіт можливо (за сприяння викладачів)».

Щодо питання «*Якою Ви бачите нашу бібліотеку в майбутньому?*» 48

респондентів із 53 відповіли гібридною - 90,6%, 3 респонденти - електронною (5,6%), 2 респонденти (3,8%) виразили своє бачення щодо майбутнього бібліотеки («цікавою для багатьох читачів, наповненою необхідною інформацією», «треба бути екстрасенсом, щоб щось передбачити»). Цікаві думки деяких респондентів, які вважають, якщо бібліотека має бути гібридною, то: «Бажано, щоб була достатня кількість комп'ютерів для роботи і читачів, і працівників, та щоб читачі мали можливість завжди отримати потрібну їм інформацію оперативно та у зручному для них варіанті (електронний, паперовий)»; «синтез новітнього інформаційного центру та традиційної бібліотеки. Головним завданням бібліотеки майбутнього стала необхідність допомогти користувачу впоратися з неймовірним потоком інформації, розпізнати і відібрати найякіснішу і надати її в будь-який час в будь-якому місці, щоб впоратися з конкуренцією у вигляді Інтернету».

Приймаючи тезу про збереження позицій книги в інформаційному просторі як аксіому, більшість зарубіжних експертів вважають: у жодному разі не можна допустити альтернативності книги і ЗМІ. Це означає, що робота усіх учасників, професійно пов'язаних із книгою, має ґрунтуватись на взаємодії книги і ЗМІ [6].

Таким чином, результати досліджень підтверджують, що запровадження нових технологій в діяльність бібліотек не замінює і не відмінює традиційних, а дозволяє розширювати нові послуги без яких неможливо досягти підвищення рівня бібліотечно-інформаційного обслуговування. Тому необхідні комплексні зміни і модернізація обслуговування, нові методи і принципи взаємодії з читачем, щоб читачі повертались у бібліотеку. А це можливо лише тоді, коли бібліотека відповідатиме бажанням і потребам користувачів у їх повсякденному житті, коли вона перетвориться в центр інформаційних електронних ресурсів, зберігаючи за собою функції звичайної бібліотеки по обслуговуванню користувачів документами на традиційних носіях. Отже, бібліотека майбутнього - це гібридна бібліотека.

І все-таки, незважаючи ні на що, кожний з нас зобов'язаний зробити все можливе для подолання проблеми нечитання в Україні, поки вона не переросла в гуманітарну катастрофу. Зробімо це. Поки що в нас є шанс.

У вік новітніх технологій,
Інтернету
Та інших наукових відкриттів
Ніхто не має права забувати
про книгу
Та роль її у нашому житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. №1554-VII // Офіц. вісн. України. – 2014. - №63. – С. 7-90.
- 2 Бібліотека ВНЗ та її роль в збереженні навчального та наукового процесів за оцінкою викладачів : результати соціолог. дослідж. / Л. В. Цок. – Івано-Франківськ : НТБ ІФНТУНГ, 2013. – 12 с.
- 3 Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня / Т. Вилегжаніна // Бібл. планета. - 2011. - №4. - С. 4-6.
- 4 Концепція Державної цільової національно-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції та читання на 2014-2018 роки: схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2013 р. №257-р // Офіц. вісн. України. – 2013. - №33. – Ст.1169. – С. 66-69.
- 5 Лосієвський І. Московська конференція за участю ЮНЕСКО / І. Лосієвський // Бібл. планета. - 2012. - №2. - С. 36-37.
- 6 Мураховський А. Формування стратегії розвитку книжкової індустрії / А. Мураховський // Вісн. Кн. палати. – 2015. - №1.- С. 3-7.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК

Стисло Т.Р.

Науково-технічна бібліотека

Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Університетські та публічні бібліотеки в Україні, Росії та інших країнах СНД використовують ряд систем для обслуговування користувачів в автоматизованому режимі. У даному дослідженні ми проаналізували наступні системи: “ALEPH”, “MAPK-SQL”, ІРБІС, “МегаПро”, LIBER MEDIA, “УФД/Бібліотека” [1,2]. Виконаний аналіз показує, що найбільш поширеними є системи ІРБІС і «УФД/Бібліотека».

Дані системи є типовими інтегрованими рішеннями в області автоматизації бібліотечних технологій і призначені для використання в бібліотеках будь-якого типу й